

«Mao Szedun atamdan ýadro ýaragyny haýyş edipdi»

Category: Kitapcy, Publisistika

написано kitapcy | 26 января, 2025

"Mao Szedun atamdan ýadro ýaragyny haýyş edipdi" «MAO SZEDUN ATAMDAN ÝADRO ÝARAGYNY BERMEGI HAÝYŞ EDIPDI»

Mao Szedun garry atam bolan sowet lideri Hruşyowdan Hytaýa ýadro ýaragyny bermegi haýyş edipdi. Şeýtmek bilen ol ýurduň içindäki we daşyndaky garşıdaşlaryny zamuna alyp biljekdi

Russiyanyň prezidenti Wladimir Putiniň Ukraina garşı ur-tut cozma karary her dürli syýasy mantya, hatda öz awtoritar akył ýöretmesine-de garşı gidýär. Ol bu çozuşy bilen irrasional tiranlar zynjyrynyň soñky halkasy boldy. Şeýle tiranlaryň sürübaşylarynyň biri-de häkimiýetini dowam etdirmek üçin ony yzygiderli giňeldip durmalydygyna ynanýan Iosif Stalindi. Bu mantyk Stalini öz halkyna zulum etmäge iteripdi, onuň sebäp bolan gahatçylygy zerarly millionlarça ukrainaly açlykdan ölüpdi.

XX asyryň ýene bir köpcülikleýin genosidçisi Mao Szedunam bilnişi ýaly syýasy häkimiýetiň ýarag didiwanynda, ýa-da görünüşine görä, ýadro raketasynda ulalandygyny yqlan edipdi. Szedun garry atam bolan sowet lideri Nikita Hrušýowdan Hytaýa ýadro ýaragyny bermegi haýys edipdi. Şeýtmek bilen ol ýurduň içindäki we daşyndaky garşydaşlaryny täsirli ýagdaýda zamuna alyp biljekdi.

Moskwada uruşy ýazgarylqy چыкыş edenleriň ýoluny jemgyýetçilik howpsuzlygyny üpjün edýän polisiýa işgärleri baglady, köp sanly raýat tussag astyna alyndy. Fotosurat: Aleksandr Nemenow / Getty Images

• Düýp maksady näme?

Putiniň Ukrainada edenlerini diňe şoňka pikirdeş kelle bilen düşündirip bolar. Ukrainany «nasistsizleşdirjek» bolýanyny aýdýar, emma onuň bu aýdýanynyň esassyzdygy görnüp dur, sebäp diýseň, meselem, Ukrainanyň prezidenti Wladimir Zelenskiý milleti boýunça jöhit. Ýogsa-da, Putiniň ahyrky maksady näme? Ukrainanyň harby infrastrukturasyny ýok edip, NAT0-ny

jezalandyrmakmy? Zelenskini häkimiýetden agdaryp ýa-da Fransiýanyň Ikinji jahan uruşy wagtyndaky ýaly soýuzdaş lideri Philippe Petainiň ukrainaly wersiýasyna öwrüp, oýnatgy hökümet gurmakmy?

Bu soraglaryň jogaby hawa bolup biler. Emma Putiniň Ukrainany basyp almakdaky hakyky sebäbi has az pragmatiki we has az gaýga goýýar. Görüniše seredilende, Putin Russiýanyň öz kesgitlän täsir meýdanyndaky supergүýç statusyny yzyna almaga gönügen egosy bilen niýetlän pyglyna boýun egene meñzeýär.

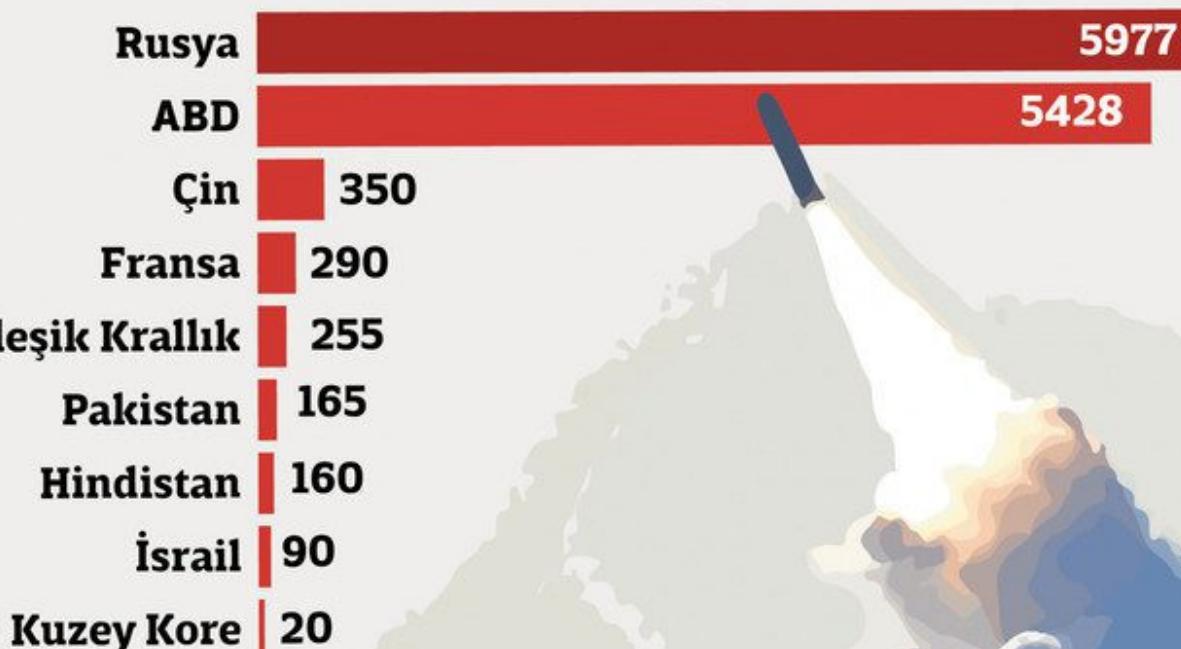
Putin aslynda Ýalta we Potsdam konferensiýalary ýaly duşuşygyň arzuwyny edýär. Onuň arzuwy beýleki supergүýç liderleri bilen, ýagny, ABŞ-nyň prezidenti Jo Baýdendir Hytaýyň prezidenti Si Szinpin bilen duşuşyk geçirip, dünýäni paýlaşmak. Şeýtmek bilen özi we täze soýuzdaşıy Szinpin megerem Günbataryň täsir meýdanyny azaltmak we Russiýaňkyny ep-esli möçberde giñeltmek üçin güýçlerini birikdirer.

Nobel baýragyna mynasyp bolan dissident ýazyjy Aleksandr Solženisyn ýaly Putinem Russiýanyň, Ukrainanyň, Belarusyň, şol sanda Gazagystanyň rus ılatly oblastlaryny öz içine alýan «rus bileleşigini» gurup, rus medeniýetiniň oñurgasy bolan prawoslaw-hristian rus patşalygyny janlandyrmagyň arzuwyny uzak wagt bәri dilinden düşürmәn gelýär. Ukraina okkupasiýasy iň gyzgyn günlerini başdan geçirip ýörkä beýleki öñki sowet respublikalary-da gaýylanmaga başlady. Emma Putiniň Azerbaýjanyň prezidenti Ylham Alyýewi arkaýyn etmek üçin aýdyşy ýaly, Russiýa «öñki imperiýanyň çäklerinde imperiýany tazden gurmagy meýilleşdirmeyeýär». Onuň bar aladasы öz gözegçiliginde bolmaly halyna esassyz ýere «başga ýurtlara» öwrülip barýan slawýan ýurtlary bilen.

Putin Solženisynyň arzuwyny amala aşyrmaga çytraşsa-da, onuň geçirýän harby operasiýalary aslynda bu arzuwdan daşlaşandygyny aňladýar. Solženisynyň özem dälibaş nasionalizminiň bardygyna garamazdan, esasy ahlak gymmatlyklarynyň üstüne hiç wagtam doly atanak çekmändi. Geçmişiniň gatlarynda galan Russiýany janlandyrmagy hernäçe islände-de, Solženisyn munuň üçin ukrainalylaryň (we ruslaryň) duçar bolan gyrgynçlygyny goldar öýtmek mümkün däl. Görüşüniz

ýaly, putin bir ýandan-a Ukrainany jandan söýyändigini aýdýar, bir ýandanam rus goşunlaryna ukrain şäherlerini bombalamagy buýurýar.

Nükleer savaş başlığı olan ülkeler

Kaynak: Federation of American Scientists, 2022

Putin indi soñuny saýanok

Görünüşine görä, Putin özüne Hytaý arka durar öýdýär. Emma onuň okkupasiýasy Pekinde Szinpin nilen ýaranlyk ylalaşygyna meňzeş gepleşik geçirenden birküç hepde soñ başlandygyna garşylyklaýyn hytaýly ygtyýarlylaryň «oýlanşyklylyga, sowukganlylyga» çagyryan beýanatlary bilen bezelen nägilelikleri diýseň seresaply durýar.

Putiniň ABŞ-nyň öňbaşçylygyndaky halkara düzgüne kelle süsende doly diýen ýaly Hytaýa bil baglandygy pikir edilende, Szinpine ýalan sözlemegiň syýasy ýa-da strategiki artykmaçlyk gazandyrmajagy belli. Howatyrlanmalar-da doly şu ýerden döreyär: Putin liderleriň karara gelme proseslerine ýolbaşçulyk etmegine garaşylan hasaplamlary indi etmeýän ýaly bolup görünýär. Hytaý bilen deň şärikdeş bolup bilmekden entek-entekler uzakdaky orunda duran Russiya Hytaýa elgarma döwlet bolmaga tarap barýar.

Ukraina okkupasiýasy başga ýaranlaryny we goldawçylaryny-da

Putinden daşlaşdyrdy. Çehiýa Respublikasynyň prezidenti Miloš Zeman we Weneriýanyň premýer-ministri Wiktor Orban ýaly Günbatardaky iň wepaly müritlerinden käbirleri okkupasiýany ýazgardy. Belki-de, iň möhümi, Putiniň was-wasa esaslanýan gowurlarynyň ruslary-da özünden daşlaşdyranlygy. Ukraina garşıy wagşyýana hüjümi bilen ol onlarça ýyllap dowam edip gelen sosial-ykdysady öñegidisişligi pida etdi, ruslaryň geljege bolan arzuw-umytalaryny ogurlady. Russiýa indi onlarça ýyllap global garamaýaklygyna galar.

НИНА ХРУЩЕВА

Нежность

- **Sesleriň hiç hili gymmaty galmady**

Bolup-geçýänler barada maglumat almak üçin Kiýewdäki tanşyma

jaň etdim. Ol maňa blindažlaryň (ýerasty gaçybatgalgalyň) açylandygyny, adamlaryň metro stansiýalarynda ýatyp-turýandygyny aýdyp berdi. Igençli äheňde «Edil Beýik Watançylyk uruşynda bolşy ýaly» diýdi we «uruşyň berip biljek zyýany hakda şunça köp gürлän adamyň doganlyk ýurda uruş yylan etmeginiň» nähili haýran galdyryjydygyny aýtdy. Soňra ol soragyny maňa ýoneltdi: «Näme bolýandygyny sen maňa aýt. Bu faşisti saýlaýan siz ruslaryň özi».

Onuň ýagdaýyna düşünse bolaram welin, gaty bir dogry hasapla bolmaz. Ilkibaşa ruslaryň Putini saýlandygy dogry, emma soňky ýyllarda halk diňe onuň häkimiyetine boýun egýär, sebäbi indi saýlawlarda berýän sesleriniň hiç hili gymmaty, hiç hili güýji ýok. Şuňa meňzeş görnüşde ruslaryň 73%-niň Putiniň Ukrainianada edýänlerini goldaýandygy hakdaky aýdylýanlar boş propogandadan ybarat. Tussag etmelere we polisiýanyň görkezýän zorluklaryna garamazdan rus şäherlerinde müňlerçe adam bir ýere jemlenip, «Ýok bolsun, uruş!» diýip bilyär. Ruslar bu gezek sessizje razy boljaga meñzemeýär. Öňümüzdedäki günlerde we hepdelerse dünýä ruslaryň bu uruşy islemeýändiginiň täze alamatlaryny görüp biler.

Stalin ölüyäncä stalinçilik ölmändi. Szedunçylyk üçinem şeýle boldy. Putinizm hem şeýle bolaýarmyka?

Nina HRUŠÝOWA.

«OKSIJEN» gazeti, 04.03.2022 ý. Publisistika